Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Técnicas de Investigación Cualitativas, Prospectivas e Participativas		Código	615545004
Titulación				
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuadrimestre	Primeiro	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación	Cortés Vázquez, José Antonio	Correo electrónico	j.a.cortes@udc.es	
Profesorado	Cortés Vázquez, José Antonio Rodríguez Teijeiro, Ariadna	Correo electrónico	j.a.cortes@udc.es ariadna.rodriguez@udc.es	
Web	www.sociologia.udc.gal			
Descrición xeral	Con esta asignatura o estudantado poderá coñecer os plantexamentos teóricos e metodolóxicos avanzados para o estudo empírico das realidades sociais complexas a través de técnicas cualitativas, prospectivas e participativas. Trátase dunha materia eminentemente técnica na que nos penetraremos na forma de producir e extraer datos de experiencias, testemuños, prácticas e narrativas, entre outros. Percorreremos as técnicas máis comúns en investigación social cualitativa e penetrarémonos a un nivel avanzado nas fases e procesos a ter en conta dependendo dos escenarios e os suxeitos estudados.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecer os plantexamentos teóricos e metodolóxicos avanzados para o estudo empírico das realidades sociais complexas a través das técnicas cualitativas.	AM1 AM4 AM11 AM13 AM17 AM20 AM24		
Coñecer os plantexamentos metodolóxicos das principais técnicas cualitativas, de investigación-acción participativa (IAP), da investigación aplicada dirixida á intervención e da investigación prospectiva.	AM2 AM13 AM20		
Aprender a adaptar o uso das distintas técnicas cualitativas en función dos obxectivos de cada investigación.	AM1 AM2 AM3 AM4 AM11 AM13 AM19 AM20 AM24		

Adquirir as destrezas precisas para emitir conclusións fundamentadas na evolución de fenómenos complexos.	AM11 AM13 AM15 AM17 AM19 AM20		
Ser capaz de deseñar hipótesis e obxectivos de investigación de forma participativa e colaborativa así como coñecer os pasos e protocolos para asegurar os principios de distribución equitativa, representación e transparencia.	AM11		

Contidos	
Temas	**Subtemas**
BLOQUE I	- A entrevista cualitativa. Entrevistas semi-estruturadas, abertas, conversacións informais, entrevistas de elite e grupais. Entrevista presencial e en liña. Elaboración dun guión de entrevista segundo escenario e suxeito investigado. - Grupos de discusión. Captación, preparación e xestión de grupos. Elaboración dun guión de discusión. - Observación participante. Elección e programación de escenarios. Inmersión ao campo e negociación de acceso. O diario de campo. - Técnicas participativas de análises da realidade: o proceso de IAP. Xestión de obradoiros de participación.
BLOQUE II	- A prospectiva como método para a toma de decisións estratéxicas. Historia e definición dos estudos do futuro. - A análise de escenarios. Definición, deseño e utilidade. - A análise DAFO e a toma de decisións. - O deseño de estratexias mediante CAME.

Planificación				
Metodoloxías / probas	**Competencias / Resultados**	**Horas lectivas (presenciais e virtuais)**	**Horas traballo autónomo**	**Horas totais**
Obradoiro	A16 A21 A23 A29 A30	13	30	43
Traballos tutelados	A11 A12 A13 A16 A17 A19 A20 A21 A23 A24 A29 A30	15	50	65
Sesión maxistral	A1 A2 A3 A4 A5 A10 A11 A12 A13 A15 A17 A19 A20 A24	19	21	40
Atención personalizada		2	0	2
***Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado**				

Metodoloxías	
Metodoloxías	**Descrición**
Obradoiro	Nos obradoiros aplicaránse os coñecementos adquiridos durante as sesións maxistrais coa axuda das docentes, a través de exercicios prácticos e exemplos.
Traballos tutelados	Realizaránse prácticas e traballos nas que o estudantado levará a cabo o deseño, implementación e análisis dos datos obtidos a través das distintas técnicas abordadas.
Sesión maxistral	As profesoras introducirán os diferentes contidos da asignatura nas sesións maxistrais nas que se fomentará la participación e o debate do estudantado.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Obradoiro Traballos tutelados	Os obradoiros están orientados a resolver dúbidas e poñer en práctica o aprendido nas sesións maxistrais. Estos obradoiros permitirán a elaboración dos traballos tutelados. Neste sentido, realizarase atención personalizada durante os obradoiros e a través da realización de titorías individuais. O material utilizado nas sesións estará dispoñible no Campus Virtual, así como as instruccións para a elaboración das diferentes prácticas e traballos tutelados.

Avaliación			
Metodoloxías	**Competencias / Resultados**	**Descrición**	**Cualificación**
Traballos tutelados	A11 A12 A13 A16 A17 A19 A20 A21 A23 A24 A29 A30	Realizaranse prácticas e traballos nos que o estudantado levarán a cabo o deseño, implementación e análise dos datos obtidos a través das distintas técnicas aboradas.	100

Observacións avaliación
Convocatoria da primeira oportunidade: a calificación global da materia será a resultante da suma das calificacións obtidas en cada bloque da asignatura (sendo o 50% das prácticas e traballos correspondentes ao Bloque I + o 50% das prácticas e traballos correspondentes ao Bloque 2). Hai que aprobar ambos bloques para poder superar a asignatura. Recoméndase a asistencia ás clases maxistrais e aos obradoiros para poder levar a cabo as prácticas e traballos tutelados. Convocatoria de segunda oportunidade: manterase o mesmo sistema de avaliación nas convocatorias de primeira e segunda oportunidade. O estudantado que non teña superado a materia na primeira convocatoria, deberá presentar a totalidade das prácticas e traballos na segunda convocatoria (manterase a calificación obtida naqueles traballos que teñan realizado durante o cuatrimestre). Nota sobre implicacións do plaxio: Cualificación de suspenso na convocatoria na que se cometa a falta e respecto da materia na que se cometese. O/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta prodúcese na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario.

Fontes de información

Bibliografía básica	BIBLIOGRAFÍA BLOQUE I:Conde Gutiérrez del Alamo, F. (2009). Análisis sociológico del sistema de discursos. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.Corbetta, P., & Fraile Maldonado, M. (2003). Metodología y técnicas de investigación social. Madrid:McGraw-Hill.Delgado, J.M y Gutiérrez, J (coord) (1994). Métodos y técnicas cualitativas de investigación en Ciencias Sociales. Madrid: Síntesis.Denzin, N. K., y Lincoln, Y. S. (2011). The Sage handbook of qualitative research (4th ed.).. Thousand Oaks: Sage.Flick, U. (2014). La gestión de la calidad. Madrid: MorataFlick, U. (2015). El diseño de la Investigación Cualitativa. Madrid: MorataGarcía Ferrando, M., Ibáñez, J., y Alvira Martín, F. (1986). El análisis de la realidad social. Métodos y tecnicas de investigación. Madrid: Alianza.Gutiérrez, J. (2008). Dinámica del grupo de discusión. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.Harrison, H.; Birks, M.; Franklin, R. y Mills, J. (2017). Case Study Research: Foundations and Methodological Orientations . Forum: Qualitative Social Research, 18(1)Hernández Sampieri, R.; Fernández Collado, C. y Baptista Lucio, M. P. (2010). Metodología de la investigación. Madrid: McGraw-HillIbáñez, J. (1992). Más allá de la sociología: El grupo de discusión: Teoría y crítica (3ª ed.). Madrid: Siglo XXI.Jorge Sierra, E. (2003). Nuevos elementos para la reflexión metodológica en sociología. Del debate cuantitativo/cualitativo al dato complejo. Papers, 70, 57-81.King, G., Verba, S., & Keohane, R. O. (2000). El diseño de la investigación social. La inferencia científica en los estudios cualitativos. Madrid: Alianza.Krueger, R. (1991). El grupo de discusión. Guía práctica para la investigación aplicada. Madrid: Pirámide.Kvale, S. (2011). Las entrevistas en investigación cualitativa. Madrid: Morata.Lozares, C, Martín, A. López, P. (1998). El tratamiento multiestratégico en la investigación sociológica. Papers, 55, 27-43.Murillo, S. (2006). Detectives y camaleones: el grupo de discusión. Una propuesta para la investigación cualitativa. Madrid: Talasa.Sarabia, B (1997). Metodología cualitativa en España. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.Simons, H. (2011). El estudio de caso teoría y práctica. Madrid: MorataTrinidad., A. Carrero,V y Soriano, R (2006). Teoría fundamentada "grounded theory" : la construcción de la teoría a través del análisis interpretacional. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.Valles Martínez, M. (1997 (2003 reimp.)). Técnicas cualitativas de investigación social: reflexión metodológica y práctica profesional. Madrid: Síntesis.van Dijk, T.A. (2009). Discurso y poder. Barcelona: Gedisa.Velasco, M. y Díaz de Rada, A. (1997). La lógica de la investigación etnográfica. Barcelona: TrottaWilliam, E. (2007). The case study handbook: how to read, discuss, and write persuasively about cases. Boston, Mass.: Harvard Business School Press.@font-face {font-family:"Cambria Math"; panose-1:2 4 5 3 5 4 6 3 2 4; mso-font-charset:0; mso-generic-font-family:roman; mso-font-pitch:variable; mso-font-signature:3 0 0 0 1 0;}@font-face {font-family:Calibri; panose-1:2 15 5 2 2 2 4 3 2 4; mso-font-charset:0; mso-generic-font-family:swiss; mso-font-pitch:variable; mso-font-signature:-536859905 -1073697537 9 0 511 0;}@font-face {font-family:Verdana; panose-1:2 11 6 4 3 5 4 4 2 4; mso-font-charset:0; mso-generic-font-family:swiss; mso-font-pitch:variable; mso-font-signature:-1593833729 1073750107 16 0 415 0;}p.MsoNormal, li.MsoNormal, div.MsoNormal {mso-style-unhide:no; mso-style-qformat:yes; mso-style-parent:""; margin:0cm; margin-bottom:.0001pt; mso-pagination:widow-orphan; font-size:12.0pt; font-family:"Calibri",sans-serif; mso-ascii-font-family:Calibri; mso-ascii-theme-font:minor-latin; mso-fareast-font-family:Calibri; mso-fareast-theme-font:minor-latin; mso-hansi-font-family:Calibri; mso-hansi-theme-font:minor-latin; mso-bidi-font-family:"Times New Roman"; mso-bidi-theme-font:minor-bidi; mso-fareast-language:EN-US;}.MsoChpDefault {mso-style-type:export-only; mso-default-props:yes; font-size:10.0pt; mso-ansi-font-size:10.0pt; mso-bidi-font-size:10.0pt;}div.WordSection1 {page:WordSection1;}ol {margin-bottom:0cm;}ul {margin-bottom:0cm; BIBLIOGRAFÍA BLOQUE II: Bas, E. y Guilló, M. 2012. Prospectiva e innovación. Prospectiva e innovación, 1-356.Bertrand de Jouvenel. 1967. The Art of Conjecture. New York: Basic Books.Cely, A. V. 1999. Metodología de los escenarios para estudios prospectivos. Ingeniería e investigación, (44), 26-35.Dennis Gabor. 1964. Inventing the Future. New York: Knopf.Frederick R. Brodzinski. 1979. ?The Futurist Perspective and the Managerial Process,? Utilizing Futures Research New Directions for Student Services, No. 6, 18-19.Godet M. 1997. Manuel de prospective stratégique. Dunod, Paris.Harold S. Becker. 1985. ?Making Futures Research Useful: The Practitioner?s Opportunity?, Futures Research Quarterly 1:2, 17.Huerta, D. S. 2020. Analisis foda o dafo. Bubok.Ian H. Wilson. 1978. ?Scenarios?. En Fowles, Jib ed. Handbook of Futures Research (Westport, Connecticut: 225-248.Jib Fowles, ed. 1978. Handbook of Futures Research. Westport, Connecticut: Greenwood Press.John McHale, ?Futures Critical: A Review,? En Human Futures: Needs, Societies, Technologies (Guildford, Surrey, U.K.: IPC Business Press Limited, 1974), 13.Marien, M. 1985. ?Toward a New Futures Research: Insights from Twelve Types of Futurists,? Futures Research Quarterly 1:1, 13-14.Miklos T. y Tello, M. E. 1998. Planeación prospectiva, Limusa Noriega Editores,

México.Olaf Helmer. 1983. Looking Forward: A Guide to Futures Research. London: Sage Publications.Pachón, M. L. y Camargo Remolona, R. 2004. Una aproximación a los estudios de futuro. Facultad de Administración de Empresas, Universidad Externado de Colombia.Rodríguez-Teijeiro, A., Otero-Enríquez, R. y Román-Masedo, L. 2018. Hacia una aproximación prospectiva de las prácticas curriculares: diagnóstico estratégico a través de un análisis DAFO. In Innovación educativa en la era digital: libro de actas (pp. 379-383). Universidad Nacional de Educación a Distancia?UNED.Román-Masedo, L., Otero-Enríquez, R. y Rodríguez-Teijeiro, A. 2020. Estrategias de mejora del Prácticum del Grado en Sociología a través de un modelo CAME. In IV Xornadas de Innovación Docente (pp. 435-446). Universidade da Coruña, Cufie.

Bibliografía complementaria	Coppedge, M. (2012). Democratization and research methods. New York: Cambridge University Press.Creswell, John W (1994). Research design: qualitative and quantitative approaches. Thousand Oaks: Sage.Goulding, Ch. (2002). Grounded theory: a practical guide for management, business and market researchers.London: Sage.Krueger, R. A. (1997). Developing questions for focus groups. London: Sage.Krueger, R. A. (1997). Analyzing & reporting focus group results. London: Sage.Locke, K.D. (2001). Grounded theory in management research. London: Sage.Morgan, D.L. (1997). Planning focus groups. London: Sage.Morgan, D.L. (1998). The focus group guidebook. London: SAGE.Morse, J. (ed) (1994). Critical issues in qualitative research methods. London: Sage.Nagy Hesse-Biber, P.L. (eds) (2006). Emergent methods in social research. Thousand Oaks, California: SageSilverman, D. (1993). Interpreting qualitative data: methods for analysing talk, text and interaction. London: Sage.Strauss, A. y Corbin, J. (1990). Basics of Qualitative Research. London: Sage.Wertz, F. J. (2011). Five ways of doing qualitative analysis: Phenomenological psychology, grounded theory discourse analysis, narrative research, and intuitive inquiry. New York: Guilford Press.Denzin, N.K. y Lincoln, Y. S. (Coords.) (2012). Manual de investigación cualitativa. Volumen. II. Paradigmas y perspectivas en disputa. Barcelona: Gedisa. Capítulo:8Flick, U. (2004). Introducción a la investigación cualitativa. Madrid: Morata. Capítulo: IIJackson, Ph W. (1991). La vida en las aulas. Madrid: Morata. (Introducción)Lather, P. (2006). Paradigm proliferation as a good thing to think with: teaching research in education as a wild profusion. International Journal of Qualitative Studies in Education,19(1), January-February, 35-57.Denzin, N.K. y Lincoln, Y. S. (Coords.) (2012). Manual de investigación cualitativa. Volumen. I. El campo de la investigación cualitativa. Barcelona: Gedisa (Cap.6 Christians, C. G. La ética y la política en la investigación cualitativa.Flick, U. (2004). Introducción a la investigación cualitativa. Madrid: Morata.Libros generalesGoetz, J. P.y LeCompte. M.D. (1988). Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa. Madrid: Morata.Hammersley, M. y Atkinson, P. (2001). Etnografía. Métodos de investigación. Barcelona: Paidós.House, E. R. y Howe, K. R. (2001). Valores en evaluación e investigación social. Madrid: Morata.Stake, R. E. (1998). Investigación con estudio de casos. Madrid: Morata.Taylor, S.J. y Bogdan, R. (1986). Introducción a los métodos cualitativos de investigación. Barcelona: Paidós.

Recomendacións
Materias que se recomenda ter cursado previamente
Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Procesos e Deseños da Investigación Social/615545002 Innovacións na Análise de Datos Cualitativos/615545006
Materias que continúan o temario
Observacións
Recomendacións:1.- A entrega dos traballos documentais que se realicen nesta materia:1.1. Solicitarase en formato virtual e/ou soporte informático1.2. Realizarase a través do Campus Virtual, en formato dixital sen necesidade de imprimilos1.3. De se realizar en papel:- Non se empregarán plásticos.- Realizaranse impresións a dobre cara.- Empregarase papel reciclado.- Evitarase a impresión de borradores.2.- Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural3.- Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos persoais e profesionais4.- Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores de ambos os sexos, propiciarase a intervención en clase de alumnos e alumnas...)5.- Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade6. Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas7. Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso axeitado, igualitario e proveitoso á vida universitaria8. Recoméndase a asistencia ás clases maxistrais e aos obradoiros para poder facer un seguimento axeitado da materia e realizar as prácticas e traballos tutelados.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías